

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KIRKEHISTORISKE SAMLINGER,

FEMTE RÆKKE,

UDGIVNE AF

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE

VED

HOLGER FR. RØRDAM,

DR. PHIL., SOGNEPRÆST.

ANDET BIND.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS UNIV. BOGHANDLER G. E. C. GAD.

THIELES BOGTRYKKERI.

1903—1905.

To gejstlige Profiler

fra Begyndelsen af 19. Aarhundrede.

Ved G. Sch. Jensen.

De to Biografier, som her meddeles efter en Liber daticus i Hedensted Præstearkiv, gjøre et meget forskjelligt Indtryk paa Læseren. Thi medens Præsten Laurbergs Optegnelser vise os Billedet af en meget tiltalende Personlighed, og ved de Træk, de indeholde om hans to berømte Kontubernaler paa Valkendorfs Kollegium, N. F. S. Grundtvig og F. C. Sibbern, endog have vidererækkende Betydning, vil Præsten Rafns Selvbiografi vistnok frastøde de fleste Læsere ved hans ynkelige Jeremiader over de økonomiske Forhold i Hedensted Præstekald. Hvad der dog giver denne Mand og hans Hustru en vis Ret til Ihukommelse, er, at de senere i deres Livs Aftenstund, ved deres store testamentariske Gave af 20 000 Kr. gjorde det muligt at faa St. Johannes-Kirken i Kjøbenhavn fuldført — som bekjendt det første Skridt til den stærkt voxende Hovedstads Forsyning med de nødvendigste Kirker.

Red.

Hans Hatting Laurberg, cand. theol., blev d. 26. Febr 1817 kaldet til Sognepræst for Hedensted og St. Dalby Menigheder i Hr. J. W. Holms Sted, som d. 2. Oktober 1816 var forfløttet til Fraugde Menighed i Fyen¹⁾. — Da det vel ikke vil være ganske uinteressant for de følgende Præster

---

¹⁾ Joachim Wilhelm Holm, Sognepr. f. H. og St. D. fra ¹⁶/₄ 1812—²/₁₀ 1816. † i Fraugde 1852.

at læse et kort Extract af deres Forgjængerers Vita, indtil disse tiltraadte Embedet, vil jeg begynde med mit, omendskjønt det intet indeholder, som jo ikke ellers er ganske dagligdags.

Jeg blev født i Skanderborg d. 3. April 1781, hvor min Fader var Toldforvalter; han var en Bondesøn fra Byen Laurberg, hvorefter han tog sit Navn, kom som Dreng paa Skanderborg Amtstue og var der som Fuldmægtig, til han af Kongen (1779) blev udnævnt til ovenmeldte lille Tjeneste og giftede sig med Jfr. E. C. Hatting, en Datter af Provst Hatting i Hatting. 1786 blev min Fader forfløttet til Svendborg som Toldcasserer, hvor han endnu lever i August 1817¹⁾; min Moder døde 1804. Jeg er den ældste af 8te Sødskende, som alle leve til Dato; min Fader holdt privat Lærer til os, da der ingen latinsk Skole er i Svendborg. 1799 i April blev jeg tilligemed min Broder Peter Laurberg, nuværende Catechet i Skanderborg²⁾, dimitteret af vor Lærer H. G. Gad³⁾ til Universitetet, hvor jeg erholdt Characteren Laudab. (Det var i den Vinter, 1798—99, en saa haard Kulde ligefra sidst i Novbr., at Exam. Artium maatte udsættes for de norske Studenters Skyld, og at jeg med flere, som gik over store Belt d. 8. Apr. 1799, maatte gaa 2 Miil til Fods over Isen). Samme Aar i Decbr. tog jeg saavel den philologiske som philosophiske Examen med Laudab. og rejste derpaa hjem, hvor jeg forblev til Efteraaret 1800, da jeg atter tog til Kbh. med min Broder for at studere Theologie.

Om Vinteren gik det ret godt, men strax i Foraaret 1801 fik alt et krigersk Udseende; inter arma silent Musæ, og Studenterne maatte dyrke Pallas istedetfor Minerva. Englænderne lagde sig for Kbhavn, og Slaget d. 2. April

¹⁾ Randbem.: han døde 2 Maaneder efter, d. 17. Novbr. 1817, i sit 72 Aar.

²⁾ † 1856 som Sognepræst f. Kjøge og Ølsemagle.

³⁾ Heino Gerhard Gad, † 1834 som Sognepr. til Everdrup.

begyndte. Jeg var Tilskuer deraf, og aldrig glemmer jeg den Aand og den sande National-Følelse, der den Dag og den Tid besjælede de Danske. Det var Danmarks Højtidsdag; aldrig glemmer jeg den, og altid skal jeg glæde mig ved selv at have været Vidne til det for os saa hædrende Søeslag. — Da Stilstanden var sluttet, rejste jeg til Fyen og var i et Aar Lærer for en Frøken Barner paa Hvidkilde tæt ved Svendborg hos den gamle duelige Landmand Kmhr. Lehn, hendes Morfader. Han gjorde varige Forbedringer i Landvæsenet uden at snakke derom, medens andre skreg sig hæse og udrettede intet. 1802 rejste jeg igjen til Kbh., tog atter fat paa Theologien og fremstillede mig i Foraaret 1803 til theol. Embedsexamen, hvor jeg ligeledes erholdt Laudab. — Blandt mine Lærere ved Universitetet erindrer jeg med Taknemmelighed den gamle Professor B. Riisbrigh og isærdeleshed Etatsr. og Professor i Historien Abr. Kall, der lige til det sidste Øjeblik, jeg 1817 forlod Kbhavn, viste mig meget Venskab og Velvilje.

Da jeg havde endt mit academiske Cursus, læste jeg i min Faders Huus 2 Aar med min Broder Jac. Joh. Laurberg¹⁾, som nu er Capellan hos Amtsprovst Schmidt²⁾ i Væhr. I Okt. 1805 dimitterede jeg ham til Universitetet og fulgtes selv med ham til Kbhavn.

Saalænge jeg i Kbh. læste til Examen, havde min Fader sendt mig det nødvendige, hvorfor jeg maatte aflægge maanedligt Regnskab; nu skulde jeg til at ernære mig selv, som i Kbh. ej er saa let, da der gives saa mange fattige studerende, som alle ønske Informationer. Nødig vilde jeg forlade Byen og tage Huuscondition i Provindserne, da jeg ønskede at profitere af alt det, Kbh.

---

¹⁾ Johan Jacob Laurberg, f. 1787, Stud. 05; 1823 Sognepr. til Bredsten, 26 tillige til Skibet, 33—36 Provst. Tog sin Afsked 1864.

²⁾ Heinrich Christopher Schmidt, f. 74, Sognepr. for Vær og Nebel fra 1800 til sin Død 1848.

tilbyder og næsten udelukkende indeholder for den danske Studerende. Ved min Velynder Etatsr. Kalls Hjælp fik jeg 3 Timer daglig i Borgerdydskolen, hvorfor jeg havde 1 Mk. Timen eller 12 Rd. maanedlig, som man da ansaa for nogenlunde god Betaling. Det gik da som ofte: naar man først har noget, faar man altid mere; siden kunde jeg faa Time-Informationer nok.

I Sommeren 1807 rejste jeg atter til Svendborg for at besøge min Fader; jeg tog til Søs og erindrer levende, hvor jeg med flere glædede os ved at sejle igennem den store engelske Flaade, som man sagde gik med Tropper til Rygen og Pommern. En saa talrig, velbesat Flaade var virkelig et stolt Syn, især da vi mindst troede at have noget at befrygte deraf; men, desværre, snart skulde vi erfare, at det netop var Venskabs Maske, der skulde tjene til at bibringe os et desto sikrere og dødeligere Stød, og det lykkedes kun altfor vel. Da jeg i Okt., efter at Samfærdselen paa ny var aabnet, kom tilbage, hvor ulig var da Kbhavn, hvad den før havde været. Ikke blot, at saa mange af dens herlige Bygninger og dens skønneste Kirker laa i Gruset, at tusinde af dens Indbyggere var blevne Krøblinger eller Stoddere, at Flaaden, Danmarks (naar man blot vilde lægge Mærke til dets Beliggenhed og dets Historie) retteste og bedste Værn, var røvet; men tillige var den Aand vejet bort, som besjælede alle 1801; thi vel var Forbittrelsen almindelig, men man følte for godt sin Afmagt, og den udbrød derfor mindre i kraftfulde Handlinger end i harmfulde Skrig.

Jeg var saa heldig intet at have mistet af mine Bøger eller Tøi ved Bombardementet; men da det stedse blev dyrere at leve, søgte jeg og fik i Foraaret 1808 Walchendorfs Collegium. Min første Contubernal paa Collegiet var den bekjendte N. F. S. Grundtvig, som, ihvad end andre dømmer om ham, efter min inderlige Overbevisning, der kjender ham saa nøje, forener ualmindeligt Digtertalent med et tænkende Hoved og et Hjerte, der slaar høit og

varmt for Christendom og alt godt og ædelt. Vi boede kun $\frac{1}{2}$ Aar sammen, da jeg som ældre Alumnus fløttede op i et bedre Værelse og fik en ny Contubernal i F. C. Sibbern, nu Professor i Philosophie ved Københavns Universitet, et af de grundigste Hoveder og fortræffeligste Mennesker, jeg kjender. Paa samme Tid boede ogsaa paa Collegiet S. B. Hersleb, nu Professor i Theologien ved det norske Universitet, et herligt Hoved og Menneske; vi fire vare bestandig sammen, saa ofte vore Forretninger tillod det, og jeg kan med Sandhed sige, at de 2 Aar, jeg tilbragte paa Walch. Colleg., høre til de behageligste og nyttigste i mit Liv; thi her lærte jeg først at indse det tomme og utilfredsstillende i vore da moderne, al sand Christendom bortexegetiserende theologiske Systemer; jeg begyndte at faa Øjet aabnet for den store Gudfrygtigheds Hemmelighed, som nu er bleven mig til Vished: at Gud var i Christo og forsonede Verden med sig, og jeg kom efterhaanden til Overbevisning om, at al menneskelig Speculation, selv den dybeste Philosophie, som ikke grunder sig paa Christendommen og bøier sig ærbødig under samme, hverken formaar at trøste eller berolige Mennesket, men at det er Troen paa Christi Forsoning, Overbevisningen om, at han kom ovenfra og altsaa med Vished kunde sige os, hvorledes det staar til oventil, og at han har sagt os alt det, som er os nødvendigt til Salighed, at det er denne Tro, som skjenker Fred i Liv og Død, Fred med Gud og med sig selv. — Naar jeg tænker paa, hvorledes jeg rimeligvis vilde have prædiket Ordet, hvis jeg som der engang var Udsigt til, var bleven Præst paa den Tid, da takker jeg Gud i mit Hjerte, at han føjede det saaledes, at der blev intet af.

Medens jeg var paa Collegiet, udarbejdede jeg en Oversættelse af Bredows ældre Verdenshistorie med tilføjede Anmærkninger o. s. v. for at lægge den til Grund ved Undervisningen for øverste Classe i Borgerdydskolen, hvor jeg var Lærer i Historie.

Paa Collegiet blev jeg valgt til Haveinspector. Rente-kammeret tillod, at en Deel Træer blev anviste Haven, som havde lidt Skade ved Bombardementet. Alle de Æble- og Nøddetræer, som nu findes i Haven, lod jeg da plante, og i Sommeren 1816 havde jeg den Glæde at se dem blomstre og i god Stand. Naar jeg længst er borte herfra, vil endnu sikkert mangen Alumnus vederqvæge sig ved deres Skygge og deres Frugt.

En Øjensvaghed, som begyndte i Vinteren 1809—10, nødte mig efter Professor Herholdts Raad til at forlade Kbhvn. og tage paa Landet, og da der paa samme Tid blev tilbudt mig Condition som Huslærer hos Geheimeconfer. Grev Moltke¹⁾ paa Glorup i Fyen, antog jeg samme og sagde i April 1810 mit kjere Collegium og mine elskede Venner der et ømt Farvel.

Hos Grev Moltke var jeg i fire Aar og underviste i denne Tid hans 2 Sønner: Adam Gotlob og Henrich, et Par elskværdige unge Mennesker baade fra Hovedets og Hjertets Side, fri for alle Pretensioner og indtil denne Dag og, som jeg haaber fremdeles, mine kjereste Venner.

To Begivenheder indtraf, medens jeg var paa Glorup, som gjorde et dybt Indtryk paa mig. Den ene var den uheldige Fred, som Danmark maatte nødes til at indgaa, og hvorved Baandet, der havde forenet det med Norge i flere hundrede Aar, sønderreves; vel var det efter min Mening mere til Tab for Norge end for os, men ikke desto mindre sørgede vist enhver Dansk over at løsrives fra et Folk, som han og hans Fædre ansaae for Brødre. At de ægte Nordmænd følte det samme, derom er jeg overbevist, i hvad end Avisskriverne og de andre Døgn-blades Udgivere snakke; deres Røst er ikke Folkets Stemme. — Den anden Begivenhed var Napoleons Fald. Naar man tænker sig, til hvilken Høide Frankrig var stegen, hvor anseet og frygtet Napoleon var, da vil man let begribe,

---

¹⁾ Gebhard M., senere Moltke-Hvitfeldt († 1851).

hvorledes hans Uheld maatte ryste enhver og tjene til Bevis paa, at alt under Solen er Forgængelighed. Vist nok besad Napoleon ualmindelige Talenter, disse og Tidsomstændighederne bragte ham op til en Høide, hvor han selv blev svimmel; han troede at kunne udrette alt, kaldte sig og sin Hær uovervindelig, og det lod virkelig en Tid lang, som det var saa. Men Hovmod og Herskesyge styrtede ham. Hverken Russer, Preusser eller Engelskmænd, som i hans Velmagts Dage overalt vege for ham, men Gud tilintetgjorde blot ved en stræng Vinter ham og hans uovervindelige Armee. Han var hidtil frygtet, vel ogsaa beundret, men ikke elsket, og af hans Exempel lære vi, hvad Frygt er uden Kjerlighed. Dog lad os ikke dømme ham for haardt som mange andre, der før krummede sig for ham i Støvet og nu sparke til ham ligesom Eselet til den døende Løve. Han var et stort Redskab i Forsynets Haand, og den almindelige Alen, hvormed man maaler Mennesker, passer sig neppe til ham.

Med Grev Moltke, i hvis Hus jeg i det hele havde al Aarsag at være tilfreds, blev jeg i Efteraaret 1813 enig, dersom han kunde faae en duelig Lærer til sine Børn næste Foraar, da at forlade ham for at rejse til Kbhavn og selv med mere Eftertryk at ansøge om Befordring. Da Greven havde faaet Løfte om en Lærer, tog jeg efter et kort Ophold hos min Familie til Hovedstaden; men Tiden var endnu ikke kommen; jeg maatte vente i næsten 3 Aar, og vel var det; thi foruden den Fremgang, jeg gjorde i andre Videnskaber, modnedes og bestyrkedes end mere min Overbevisning om Christendommens og dens Stifters Guddommelighed, hvortil især min Ven Professor Sibbern ved sine ypperlige Forelæsninger og fortrolige Samtaler bidrog saare meget. For mit Udkomme havde jeg ej nødig at sørge, da baade Grev Moltkes gavmilde Understøttelse og nogle meget gode Timeinformationer gav mig tilstrækkeligt at leve af. Blandt dem, jeg informerede, erindrers jeg især med Fornøielse den unge Greve N. C. Lunzi,

en Græker fra Øen Zante, som min Fætter Professor Brøndsted bragte med sig fra Grækenland; ham gav jeg Undervisning i Græsk og Latin; det var et saare vakkert ungt Menneske, som elskede Danmark af Hjertens Grund, talte og skrev Dansk med Færdighed. Ligeledes underviste jeg den preussiske Minister Grev Dohna, hans Grevinde og Legationssekretair Baron Malzahn i Dansk; en saare fortræffelig og elskværdig Familie. Det glædede mig inderligt at kunne bidrage til, at vort herlige Sprog blev noget mere kjendt af disse vakkre Fremmede, og ved den Lyst, de viste, og den Fremgang, de gjorde, overbevistes jeg om, at det i høi Grad maa have interesseret dem. Overalt levede jeg, især de sidste to Aar, paa en saa behagelig Fod i Kbhvn., at jeg ikkun nødig tænkte paa at forlade samme. Men min Øjensvaghed begyndte atter i Januar 1817, og vores berømte Øjenlæge Profess. Vithusen raadede mig til at reise paa Landet. Jeg indgav da Ansøgning om det til Hedensted og Dalby vacante Sognekald, som Hans Majestæt Kongen efter Cancelliets Indstilling allernaadigst forundte mig.

Her har du, min kjere Læser og Eftermand, en kort Extract af mit Levnetsløb, indtil jeg blev kaldet her til Menigheden; maaske vil en og anden finde det upassende og overflødigt i en liber daticus; men ligemeget, hvo, som ei gider læse det, kan springe det over; vist nok ville dog nogle læse det med Interesse. Jeg vilde i det mindste ønske, at jeg havde mine Formænds Vita saaledes kortelig beskrevet af dem selv, naar det var skeet med samme Sanddruhed, som jeg vidner her i et og alt er Tilfældet, og fremdeles skal blive. Ethvert Menneskes aandelige Udvikling har altid noget interessant, og ingen kan bedre fremstille samme end Manden selv, naar han vil det ærlig og gjør sig Lucians Ord til Regel: *ὄυδεν ὄυδέ κολακευτικόν, ὄυδέ δου λοπαρεπές ἀλλ' ἀληθεια ἐπι πᾶσι* — vid: Luc: Qvomodo historia sit conscribenda.

Jeg forlod nu Kbhvn. midt i April, kom her til

Jylland og blev ordineret i Aarhus af Biskop Birch d. 9. Maj, hvor jeg prædikede over den deilige Text Joh. 15, 16. I Hedensted blev jeg først indsat Trinitatis Søndag. Jeg indsatte mig selv, da Amtsprovst Blicher¹⁾ formedelst mange Forretninger ei kunde komme. I Vacancen havde Pastor Münster²⁾ i Ølsted og Kier³⁾ i Løsning forrettet Tjenesten. Den første betalte jeg efter Biskoppens Resolution 4 Rd. N. V. om Ugen, ialt 44 Rbd. Hr. Kier vilde intet have for sin Ulejlighed. — —

I Januar Maaned 1819 blev jeg tilfældigviis i Veile bekjendt med en ung Pige, Jfr. Marie Sophie Petersen fra Horsens. Hendes Fader var afdøde Eskadrons-Chirurg Petersen fra Horsens; ogsaa hendes Moder og Sødskende havde Døden berøvet hende. Hun stod nu som ene i Verden, 25 Aar gammel, just i Begreb med at reise til Kbhvn., hvor en god Condition var hende tilbudt. Denne gode blide Pige blev snart min forlovede, og Trefoldigheds Søndag, 2 Aar efter at jeg var indsat til Præst i Hedensted Kirke, førte jeg hende som min Brud for Alteret i samme Kirke. Den gamle Jubellærer og Amtsprovst, Ridder og Dbmd. Brøndsted⁴⁾ fra Horsens, som havde viet baade hendes og mine Forældre, viede os (hans første Kone var en Søster af min sal. Moder). Min Broder fra Væhr prædikede, og min anden Broder fra Skanderborg forrettede Messen. Det hele var saare høitideligt. Gud give os Held og Velsignelse i dette vort Ægteskab, som vi under hans naadige Varetægt har indgaaet.

I de to Aar, jeg nu har været Præst her, har jeg

---

¹⁾ Niels Gudme Blicher, Sognepræst til Gauerslund og Vinding fra 1817 til sin Død 1833.

²⁾ Niels Olaus M., Sognepr. til Ølsted 1810—1824; † 1854 som Sognepr. for Baarse-Beldringe.

³⁾ Jacob K., Sognepr. Løsning-Korning 1801—19; entl. 1845 fra Skorup-Tvilum.

⁴⁾ Christian Brøndsted, Soguepr. i Horsens Kjøbstad fra 1785—1821; død 1823.

havt al Aarsag til at være tilfreds med mine Sognefolk. Det er stille, skikkelige Folk, flittige Kirkegjængere, som gjerne høre Guds Ord og tillige lægge det paa Hjertet. En talrig Ungdom fremstiller sig næsten altid ved Catechisationen; ogsaa Skolegangen er upaaklagelig.«

— — — —

Pastor Laurberg døde i Embedet 1827 og ligger begravet paa Hedensted Kirkegaard. Han skal have været »forvokset« og skrøbelig af Helbred, men særdeles virksom. Han forbedrede i høj Grad Præstegaardens Bygninger og Marker, da alt var bleven vanrøgtet af en Forgænger, Provst Urban Gottlieb Feiermann, der fra Thunø og Vartei i Norge kom til H.-St. D. 1804¹). I Løbet af 8 Aar (han blev 1811 befordret til Øsby i det slesvigske) ødelagde han Embedet i en saadan Grad, at »ingen retskaffen Præst kan forblive der« (Rafn). Navnlig gjorde han »sit Navn udødeligt her ved Præstegaarden« (som Laurberg siger) ved at optage et Embedslaan paa 3000 Rd.²) at afbetale i 28 Aar; men efter selv at have afdraget 90 R. C. drog han 1811 bort og lod Eftermændene om at reparere den brøstfældige og saare vidtløftige Præstegaard. De Tanker, hans 3 nærmeste Eftermænd ofre ham, ere langtfra blide: »Hvad Erstatning Hrr. F.s første, anden og maaske 3die Eftermand herfor modtage, føle de bitterligen«, vidner den første, Hr. Holm. »Det var et Kors paa Kaldet, en svar Byrde! Men Brødre, I sige som jeg: hellere lide end gjøre Uret. Hævnen hører Herren til. Det er en svar Byrde paa Embedet, men Gud vil hjælpe de Fredsomme«. Hr. Holm forbedrede Bygningen lidt og mente 1817, at »den nu var god«, hvorfor han af Laurberg forlangte 500 Rbd. S. V. i Indløsningssum, skjønt han selv i sin Tid slap med 125 Rbd. S. V. Men at den alligevel ikke

¹) Han byttede Embede med Provst Andreas Nicolai Kirchhoff, Sognepr. til Hed. og St. D. 1793—1804.

²) senere (1813) omskrevet til en Kapital af 1165½ Rbd. S. V.

har været »god«, fremgaar mere end tilstrækkeligt af de Reparationer, Laurberg maatte foretage i 1818: 3 nye Skorstene og en Bagerovn, da »den ene Skorsten faldt ned i Vinter (1817—18), og de 2 andre revnede alt i Fjor fra øverst til nederst«. 30 Bindinger nyt Tag maatte oplægges i L.s første Embedsaar, 1819 yderligere 6 Fag. Han lod sætte nye Ledere under Stuehuset, Brønden i Gaarden omsætte fra Grunden af og nyt Træværk sætte omkring. En Humlehave anlagdes, nye Frugtræer plantedes, og de gamle flyttedes. En Del af Marken inddigedes, og Skjellinjerne i Skoven bestemtes. »Under Feiermann,« siger L., »blev Markerne forhutlede af ham selv og Forpagteren, Digerne nedfaldt, Skoven ophugget, Tørvemosen forskaaren, og for noget sammenklistret Pindeværk i Stuebygningen maa hans Eftermænd afbetale 1165 Rbd. S. V.« Laurbergs ubestridelige Fortjeneste af Præstekaldet fandt, som det vil sees af det følgende, kun ringe Paaskjønnelse hos Eftermanden.

Ole Nicolai Rafn, forhen Sognepræst til Huurup pr. Thisted, kaldet til Hedensted 8. Juni 1827, blev født i Kiøbenhavn 1779 og fra sammes Latinskole demitteret af Rektor og Justitsraad S. T. Thorlacius. Ved Examen art. saavelsom philosoph. og philolog., som jeg aflagde Aaret derefter, nemlig 1796, erholdt jeg Laudab. Af mine Lærere erindrer jeg med Fornøielse og Taknemmelighed: Mag. Høxbroe, Mag. Friis, Konrektor, Prof. Sahl og Rektor, Justitsr. Thorlacius, samt ved Universitetet Prof. Bugge, Risbrigh, Gamborg. Abr. Kall, Nic. Kall og Baden. I Aaret 1800 i Januar fremstillede jeg mig til theologisk Embedsexamen og erholdt Karakteren Laudabilis, og strax efter aflagde jeg den kateketiske og homiletiske Prøve for Biskop Balle og Pastor Clausen¹⁾ i Frue Kirke og for Prof.

---

¹⁾ Henrik Georg Cl., den Gang 2. resid. Cap. ved Frue Kirke, entl. 1838 som Sognepr. sstds.

Moldenhauer i Regentskirken, og for begge Prøver erholdt Laudabilis. Med Fornøielse erindrer jeg mine theologiske Lærere: Professorerne Hornemann, Moldenhauer og Münter — især Prof. Moldenhauer, som en sjelden Latiner og ypperlig Examinator.

Efter aflagde Examina reyste jeg samme Aar i Mai i Condition som Huslærer paa Asserstrup i Lolland hos Kancelliraad Jessen. I Forventning af Bekjendtskaber, som kunde bidrage til min fremtidige Befordring, havde jeg forladt Kiøbenhavn, og da disse ikke vilde lykkes mig, kom jeg næste Aar tilbage til Hovedstaden. Nu var da Aaret 1801 tilstede, og som Medlem af det oprettede Studenterkorps var jeg Vidne til Kampen paa den for Danmark gloriefulde 2den April mod Nelsons stolte Flaade.

Siden efter og lige indtil Aaret 1805 havde jeg Timeinformationer i Kbhvn., dels i private Huse, dels i Skoler og Instituter. Men i Aaret 1805 blev jeg Lærer for de mindste Børn i Frue Arbeids- og Læseskole, hvilket jeg skyldte Konferentzraad O. Mallings og Etatsraad Bärens' Godhed, og tillige Lærer ved Tvangshuset. Den ufor-glemmelige Direktør Bärens skjønnede snart min Flid og Umage og tilbød mig nu første Lærerplads ved St. Nicolai Arbeids- og Læseskole og fri Værelse med Brænde paa Skolen, samt 13 Rd. maanedlig. Jeg tog herimod, endskjønt det vistnok var et møisomt og fortærende Arbejde; thi 6 Dage ugentlig og 6 Timer hver Dag med 25 Børn om Formiddagen og andre 25 Børn om Eftermiddagen og med Billeder hver Dag for mine Øjne paa Armod, Nød og Trang — var vist ingenlunde behageligt. Desuden læste jeg een Time fra 6—7 om Aftenen med Børnene i Frue Skoles 1ste Klasse — fordi min Velynder Etatsraad Bärens ønskede det, saa paatog jeg mig ogsaa denne Time, endskjønt jeg træt af Dagens Arbeide og for ringe Betaling maatte om Vinteraftner i ondt Vejr vandre den lange Vey fra St. Nicolai Arbejdshus i Vingaardsstræde til Frue Arbejdshus ved Nørrevold.

Under disse Beskjæftigelser kom Aaret saa svangert paa store Ulykker, nemlig 1807. Som Medlem atter af Kongens Livkorps var jeg fortrinlig Vidne til de for Kiøbenhavn og dens Indvaanere saa ulykkelige Septemberdage, og disse Dage knækkede mit ellers muntre Lune og forandrede i den Grad min hele Sindsstemning saaledes, at jeg fra den Tid fik et alvorligt og stundom tungsindigt Anstrøg; — det fæle Skue, min Fødebye, det mig saa kjære Kiøbenhavn, frembød, vakte min Afskye og Væmmelse; min elskede Moders tvende Huse laae i Grus, og hendes Eiendele laae i Aske; Synet af den gamle taareblændte Kone, siddende som fremmed i en Afkrog paa en Bylt fra Branden reddede Klæder, gjennemborede mit Hjerte; at trøste formaaede jeg ikke, thi jeg trængte selv høiligen til Trøst. Jeg bar imidlertid alt med stille Taalmod; min Velynder, den gode Bærens, der stedse ønskede at see mig, ligesom han selv, i uafbrudt Virksomhed, overdrog mig tillige engang ugentlig at holde paa hans Vegne Forelæsninger over det danske Sprog og Kunsthistorie i Institutet for Haandværkerstandens Forædling, -- og blev denne Time betalt med 3 Mk.

Min Stilling var mig under alle disse Conjunctioner ubehagelig, og jeg ønskede kun i Hast at slippe ud fra Kiøbenhavn. Præstekald troede jeg endnu at ville glippe, og jeg gav Ansøgning om at vorde Adjunct ved en eller anden lærd Skole. — Kort efter tilkjendegav Bærens mig, at jeg var ansat ved Rønne Skole paa Bornholm. Ved at høre dette blev jeg noget bekymret, thi Stedet forekom mig for afsides; Bærens mærkede min Forlegenhed, og da han dels nødig vilde slippe mig som Skoledirecteur o. s. v., saa omgjorde han denne Sag, og jeg forblev i min gamle Stilling. Kort efter indtraf Bombardementet, og jeg havde slaaget gandske Adjunkt-Tankerne bort.

I Efteraaret 1808 skulde holdes Examen i Skolen; Bærens indbød skriftlig det høie Collegium at bivaane Examen tilligemed Biskopperne Balle og Münter. Prøven

faldt særdeles vel ud, og da den var endt, hvidskede Bärens til mig: »Giv nu Ansøgning ind om Kald, nu er det Tid.« — Jeg ansøgte det lille gode Kald Huurup i Thye, i Thisted Amt, og blev dertil kaldet i Mai 1809.

Førend min Reise fra Kiøbenhavn giftede jeg mig med Frøken Martha v. Koss, yngste Datter af en gammel Krigsmand, med hvem jeg var hændelsevis bleven bekendt i Bombardementsdagene. Kort efter reiste jeg til Aalborg, hvor jeg tilligemed nuværende Provst Bentzon¹⁾ i Snedsted blev af Biskop Jansen²⁾ i Budolphi Kirke indviet til det hellige Lærerembede; derpaa reiste jeg i Juli Maaned til Huurup og blev der indsat af afdøde Provst Gjerløff³⁾ til Hvidberg den 9de Sønd. p. Trin.

Altsaa efter 9 Aars Kandidatliv blev jeg Præst. Nu var Lykken kommen, men ogsaa Ulykken; thi da Enken flyttede ud, blev alting øde og tomt, — men gandske barbenet kom jeg heller ikke i Præstegaarden. Dog, de gunstige Tidsomstændigheder, Kornprisernes Stigen, og fremfor alt min huslige Oekonomies fortræffelige Bestyrelse af min Kiøbenhavnerrinde, bragte mig efterhaanden ikke allene ud af min Gjeld, men gjorde, at jeg endog tilsidst var i Besiddelse af 700 Specied. — Huurup Kald havde vel ikke store Indtægter, men faa Udgifter⁴⁾; og siden 1822 var det særdeles skattefri, og der var heller ingen Rytterhest at holde. Imidlertid var dog Egnen stedse ublid og ubehagelig, Luften fra Havet kold og skarp, Beboerne i Sognet stridige og ikke af godartet Natur, og Naboerne især ufordragelige. Dette med mere bidrog, at min Kone især mindede mig idelig om at ansøge et andet Kald, om

¹⁾ Niels Ludvig Christian B., † 1846 som Sognepræst til Ringsted-Benløse.

²⁾ Rasmus Jansen, 1806 Biskop i Aalborg Stift.

³⁾ fh. Miss. i Grønland Christian Gjerløv, Sognepr. til Hvidbjerg-Lyngsø 1786–1821.

⁴⁾ Reguleringssum: 747 Rd. H. hører til de Embeder, som havde »særdeles Lettelse i Skatter«.

ikke i Sjælland, saa dog paa Jyllands behageligere Østkant. — Jeg fødte hende. — I Aaret 1827, altsaa efter at have været Præst 18 Aar i Huurup, indgav jeg allerunderdanigst Ansøgning om det ledigværende Hedensted og Dalbye i Weile Amt. Jeg kjendte forresten ikke videre til Kaldet, end hvad Angivelserne meldte, men vidste blot, at dets Beliggenhed maatte være behageligere end Huurup, og at det var noget større¹⁾. I de første Dage af Maj sendte jeg min Ansøgning til Amtsprovst Bendix²⁾, og imod al Forventning, og næsten imod mit Ønske, blev jeg allerede kaldet til Hedensted den 8de Juni. Jeg havde ventet, at Træet ikke faldt ved første Hug, og derfor hemmelig belavet mig paa ny at søge i Sjælland eller Fyhn.

Denne hurtige Forfremmelse lovede mig ikke noget godt, og jeg var derfor ikke synderlig glad ved Budskabet. Den 2den Juli reiste jeg hjemme fra og til Hedensted, 23 Mile, og ad en kjedsommelig Vey, for dog blot at see og høre noget om mit nye Hjemsted. Paa 3die Dagen efter Afreisen kom jeg mod Aften til Hedensted Præstegaard. Veyen op ad Hedensted Gade og forbi Præstegaardens store Vinduer og de høie Linde frapperede mod mit forrige Hjemsted; men da jeg nu kom ind i det store Gaardsrum og saae de vidtløftige Bygninger, faldt hele mit Mod og min Lyst til Hedensted; thi jeg indsaae strax, at denne uhyre Præstegaards Bygningers Vedligeholdelse vilde overstige en stakkels Præstemands Kræfter og Evner. Endnu mere forstyrret blev jeg ved at skue de mange vidtløftige, store Værelser, de mangfoldige Aflukker, og end ydermere ved at opdage, at mange Steder trængte Alt til Reparation. Til dette forbausende Skue kom end ydermere dette, at Folkelønningerne³⁾ befandtes større,

¹⁾ Regul.-Sum 1020 Rd.

²⁾ Peter Christian Bendix, Bognepr. til Vestervig og Agger fra 1799 til sin Død 1833.

³⁾ I Laurbergs Tid (1817) fik Avlskarlen 100 Rbd. N. V., den anden Karl 80 Rbd., Drengen 30; hver af Pigerne 40 Rbd. samt noget Lærred.

end hvor jeg før var, Skatterne¹⁾, som jeg forhen var befriede for, tilstrækkelige, — Rytterhesthold²⁾ kjendte jeg heller ikke før, — nu kom dertil Enkepension til en ung Enke³⁾, — og til alt dette noget, som jeg aldrig havde ahnet, nemlig en Gjeld, som en Provst Feiermann skal have lagt paa Præstegaarden, og som de følgende Præster skulde betale med Afdrag og Renter: 72 Rbd. rede Sølv aarlig.

Mit Mod og min Lyst til Hedensted Kald var svunden bort i den Grad, at jeg nu hemmelig ønskede kun at forblive i mit forrige lille Huurup. Efter omtrent et Par Dages Ophold i Præstegaarden reyste jeg med et bekymret Sind den lange og kjedsommelige Vey tilbage. Hjemme lod jeg mig forresten kun lidet mærke med min hemmelige Fortrydelse. Jeg holdt min Afskedsprædiken i Huurup 7de Sønd. p. Trinit. under et stort Tilløb, men jeg havde valgt til min Text: Psalm. 81, 12—14, hvilken formodentlig ikke behagede mange. Torsdagen efter reiste jeg tilbage til Hedensted, og min Kone besluttede at følge mig for at se paa Herligheden. Min Stemning paa Reysen maatte have frapperet hende, dersom hun havde ahnet mit Hjertes Mening og Tanker. Det gik hende forresten ved Ankomsten til Præstegaarden, som det var gaaet med mig, de store Bygninger gjorde hende strax forbluffet, de mange Værelser og Aflukker gjorde hende bleg og mat, de trykkende Byrder gjorde hende halv syg; i Soveværelset græd hun hver Nat og forment, at Guds Straffetime nu var kommen over os. Længe kunde og vilde hun ikke være her, og efter 2 Dages Ophold her forlod hun mig med Taarer i Øjnene og reiste allene den traurige Vey tilbage til vort forrige lille, gode Hjem.

Nu sad jeg da her allene paa mit Kammer, bekymret,

---

¹⁾ Skatterne for 1817 beløb sig til 337 Rbd. 24 Sk. N. V.

²⁾ »Præstekaldet har en Landsenerhest under Nr. 68 til Haderslev.

³⁾ Madam Laurberg.

sorrigfuld, forladt og fremmed for ethvert Menneske. Jeg begyndte med at ordne og gjennemsee Embedspapirerne. Mangel ved samme befandt jeg. Liber daticus¹⁾ kunde ikke synderlig veilede mig, thi heri fandtes kun saare lidet. Jeg overveiede min Stilling, og — jeg beklagede næsten en Præsts Kaar og Skjæbne. »Saa er dette da Lønnen for din Barndoms og Ungdoms Flid og Møie«, tænkte jeg; »saa er dette da Belønningen for 5 Aars Skolefliid, for 18 Aars Tjeneste som Præst«. — Baade Dage og Nætter vare mig pinefulde; og Tanken om, at min Kone gik nu allene hjemme, saa mange Mile borte fra mig, og maatte der trækkes med meget, forjagede Søvn fra mine Øyne. Dog — Gudskelov, at jeg var børneløs.

Efter 14 Dages Ophold her begyndte jeg at fatte mig noget. Jeg skrev først hjem til min Kone; og dernæst skrev jeg en Ansøgning til Kongen, at da jeg befandt, at jeg var flyttet til Forværring istedet for til Forbedring, saa bad jeg H. M. om at forskaane mig for Afdraget og Renten af Præstegaards Gjelden, indtil H. M. med første allernaadigst vilde skjenke mig en efter saa mange Aars troe Tjeneste mere passende Befordring²⁾. Imidlertid fik jeg mit Kaldsbrev og Kollats, og 19. Sønd. p. Trin. holdt jeg min Indtrædelsesprædiken, og efter Amtsprovst Blichers Begjæring indsatte jeg mig selv. Naadensaaret, et beneficium, er tillige en sand onus; jeg maatte leve her stille og indgetogen, uden Brug af Heste og Vogn, og ihenseende til [nogle Ord overstregede] en Patient; og saameget er altid vist, at det er bedre at være Successor efter forflyttet end efter død Formand. Præstenkerne,

¹⁾ Begyndt af Pastor J. W. Holm d. 1. Januar 1814.

²⁾ Af det kgl. danske Cancellies Resol. af 26. Okt. 1827 sees, at R. eventuelt søgte om »at forundes et aarligt Gratiale, indtil han maatte erholde et mere indbringende Embede.« Resol. gaar ud paa, at »det staar Sognepræst Hr. Rafn frit for at søge om Befordring, men at det af ham forøvrigt Ansøgte ikke kan bevilges.«

uvidende om Lovene, staae i den Formening, at de næsten skulde have det Hele, og at ethvert [igjen nogle overstregede Ord] er tilladelig, fordi de skal straffes med at see og have Eftermanden daglig i Huset som Indqvartering. En Eftermand, som boer i Nærheden af sit nye Kald, kan dog forslaae en ubehagelig Time i sit forrige Hjem; men boer Eftermanden en 24 Mile fra sit forrige Hjemsted, saa er Naadensaaret ikke sjældent for ham en pinlig Tilstand. Saa var det for mig.

Mit Bohave var imidlertid fragtet af en Skipper Dolle-riis fra Thisted, at skulle føres til Horsens for 65 Rd. Det blev indskibet i September Maaned, og af Breve fra min Kone først i Octbr. erfarede jeg, at hun var forvisset om, at jeg allerede havde modtaget mit Tøy; men her var endnu intet ankommen sidst i Octbr. Maaned. Nu fik jeg da en ny Sorg paa Halsen, og den Angst, at Skipperen maaske enten var en Bedrager eller og var forliist, plagede mig nu baade Nat og Dag. Under disse svære Bekymringer blev nu min nye Afgift »Enkepensionen« bestemt; den skulde aarlig udgjøre $\frac{1}{8}$ Deel af Kaldets samtlige Indkomst. Og jeg har ingen Aarsag til at være Dhrr. Præster Trojel¹⁾ og Grüner²⁾ som Assessorer forbunden, især den Første, der under Actionen saa gandske glemte en allerede saa haardt trykket Embedsbroder, at han ikke tog i Betænkning at svare mig som Pilatus: »quod scripsi, scripsi«. Præstegaarden skulde og blev bestemt at betales til Formandens Arvinger med 125 Rd. Sølv. Jeg kom fra et godt lille Kald til et, formedelst Udgifterne og Byrderne, ringere, jeg har selv en Hustru at sørge for, og hvad jeg har, er næst Guds Hjelp erhvervet ved Flid, Sparsomhed o. s. v. af min Hustrue og mig; Aarene

¹⁾ Frants Wilhelm Tr., Ejer af Kjeldgaard, Sognepr. til Nabosognet Ølsted 1825—31; † 1855 Kornum-Løgsted.

²⁾ Frederik Wilhelm Grüner, Sognepr. til Løsning-Korning fra 1819 til sin Død 1852.

stunde til, og min Flytning og Reiser medtog over 300 Rd. Sedler, — dette fortjente og at tages i Overvejelse; — desuden var Enken, uagtet fire Børn, ikke fattig.

Midt under alt dette kom Skipperen den 22. Octbr. til Horsens med mit Tøy — Modvind og undertiden haardt Veyr havde forsinket Sejladsen, og han havde mistet sit ene Anker med Touget. Fragten kostede mig 70 Rd. Sedler med Duceur, og noget af Tøyet var ramponeret; imidlertid oplivede det mig dog noget, at han kom. Jeg reiste med Tilladelse hjem til Huurup i 2 à 3 Uger og afgjorde der adskilligt med min Eftermand, den gamle Pastor Søe¹⁾ fra Solberg paa Mors. — Den 17. Novbr. kom jeg tilbage, og nu kom Svar paa min Ansøgning om Lettelse, nemlig: »at Cancelliet tillod mig frit at søge Befordring til bedre Embede, men at den ansøgte Lettelse kunde ikke bevilges«. — Nu betragtede jeg mig som en fangen Fisk, der maatte lede efter en aaben Maske i Garnet for at slippe ud igjen; thi at slide allene for at give andre hele Fortjenesten, er vel noget for haardt. Men Gud maa vide, hvorledes det vil gaae, Udsigterne ere mørke, Tiderne ere onde; imidlertid hjælpe de ikke faae Embedsforretninger og mange Skriverier til at forslaae mine mørke Tanker, og det er mig en stor Trøst, at de fleste Mennesker i min Menighed ere, som det lader, gode, enfoldige og gudsfrygtige Mennesker²⁾, og i den Henseende saare forskellige fra den Menighed, hvorfra jeg flyttede, — og kun dette synes mig, at Nærheden af de Store³⁾, Forholdet, de (5: Bønderne) staae i til disse, og Nærheden af to i Jylland saa fornemme Kjøbsteder⁴⁾, har blandet deres Sæder og Smag med det Kjøbstedagtige, saaat de som Landmænd

¹⁾ Niels Christian Søe, entl. fra Huurup 1836, † 1843.

²⁾ smlgn. det flg.

³⁾ Det meste af Hedensted Sogn hørte som Fæstegods dels under Bygholm, dels under Tyrnbæk.

⁴⁾ Hedensted ligger ved Landevejen mellem Vejle og Horsens, c. 1½ Mil fra begge Byer.

ikke fuldelig ligne sig selv; — de ere heller ikke saa blomstrende af Sundhed eller af saa godt Udvortes som det Lands Folk, hvorfra jeg kom; de ere og muligen af en anden Folkerace, deres Fødemidler mindre nærende; thi at de skulle være hengivne til hemmelige Laster, kan jeg ikke troe, skjønt Ungdommen forekommer mig at have tabt sit blomsterfulde Udseende. Hvad der her i Egnen i disse Tider trykker Landmanden og undergraver hans Velstand er: Tjenestefolk; de ere ublu i deres Fordringer af Løn og ere Skyld i, at baade Herremænd og Præster maa bukke under. Hvad Menigheden angaar, da fandt jeg den at være endnu gammeldags enfoldig, lidet kultiveret og oplyst, men vel dresseret i udvortes Høflighed og tilsyneladende udvortes Guds frygt. Ungdommen fandt jeg lidet vant til Tænkning, Forstandsøvelsen forsømt, og papegøieagtig dannet med Hensyn til Religionen. Skolebørnene paa samme Vey, maadelige i Inden, papegøieagtige i Uden, uvante aldeles med Forstandsbrug, og nogle total forsømte. Tonen i Præstegaarden flygtig, moderne, falsk, og dog tilsyneladende guds frygtig. Sognenes Omstændigheder kun maadelige, 2 a 3 Rige, en Del kjæpende med Tidsomstændighederne, Resten Fattige og deraf en Del høist elendige og gamle Almisselemmer. Saa var Tilstanden. Enken var begjærlig og stridig, hun vilde bestemt have den halve Indtægt, men vilde kun med Stridighed deltage i den halve Udgift, hvilket forvoldte mig mange Bryderier og ubehagelige Timer, saameget mere, som hun snildelig vidste at skaffe sig af Høie og Lave, Geistlige og Verdslige, Medhold mod en for alle fremmed Mand. Jeg stolede forgjæves paa deres Guds frygt og deres Retfærdighed og Redelighed mod en Præst. Jeg maatte slutte svære Akkorter og kjøbte endel fornødne Sager underhaanden til høie Priser. Min eneste Trøst var, at hendes Afreise nærmede sig med stærke Skridt. — I Vinterens Løb kjøbte og bestilte jeg det manglende Boskab af nyt i Horsens. Nu nærmede sig Foraaret; mine Heste kom fra Thy de

første Dage i April; Foringen maatte jeg købe dyrt af Madamen, og for Avlskarlen maatte jeg betale 1 Mk. 12 Sk. daglig. Foraarsarbejdet begyndte; min Anpart Tiende-Havre og 10 Tdr. desuden blev saaet, ligeledes af Tiendebygget; Boghvede maatte jeg købe, — ligesom jeg maatte købe Vintersæden og betale Madamen for Efteraarsarbejdet. Først i Mai kom mine Fækreaturer fra Thy, men sidst i samme Maaned døde en af Kørne af Blodpis formedelst den forandrede Græsning. Faar købte jeg af Egnens. Tag maatte jeg købe, og strax gav jeg mig ifærd med at oplægge omtrent 14 Læs. Saameget er vist, at Hedensted Præstegaard, endog for Tiden, ikke lader sig besætte uden og inden Dørre (naar Besætning og Bohave forresten skal due noget) med ringere end 3000 Rd. Sedler. Jeg var saa lykkelig at udrette dette uden at gjøre Gjæld; thi omtrent 520 Rd. Sedler, som jeg blev Madam Laurberg skyldig for Præstegaarden, Landsenerhoppen, 2 Svin, 3 Kjør, en Kakkellovn, Hyller, Rækker, Foring, noget Sædekorn o. s. v., fik jeg Gudskelov betalt i Aaret 1828. Den 13de Mai s. A. reiste Enken bort til Horsens, og nu fik jeg friere Pusterum. Min Kone kom just fra Thy samme Aften. Nu fik vi Arbeide i lang Tid med at bringe nogen Orden i det hele; men Frygten for at komme igjennem i dette Kald trykkede os dog jevnligen under Arbeidet. Hertil kom, at ikke en eneste Dør, ikke eet Vindue, ingen Lem, Gulve, Loffer, Tag o. s. v. duede, men var meget forfalden, og alt uordentlig og forjasket¹⁾, saaat jeg strax maatte foretage Reparationer og Lapværk, og dog vægrede jeg mig ikke for at betale Indløsningssummen (125 Rd.), da samme forekom mig aalelig, og Præstegaarden ikke saa let for nogen Præst at vedligeholde. — Det er ingen let Egn at leve i, alt gaar paa rene Contant; Folkelønningerne ere store, Folkene dovne og magelige og ikke

---

¹⁾ Man undres uvilkaarlig over, at Laurberg kunde leve i disse Ruiner i hele 10 Aar!

ordentlige, uagtet Menigheden er god at komme afsted med; og store ere Udgifterne; paa Produkternes og Kornprisernes Stigen beror næsten hele Præstens Velfærd; — thi her ere store Skatter og Folkelønninger, svære Renter, og Enkepensionen sat saa høit af Dhrr. fratres, som nogensinde Regjeringen tillader; thi den er akkurat sat til $\frac{1}{8}$ Del af Kaldets samtlige Indkomst, og derover — siger Loven — maa den ikke stige, at Eftermanden ikke skal graves; men jeg er og blev graveret.

Nu er jeg her da efter Forsynsts Villie, men hvorlænge jeg skal forblive her, kommer an paa et Forsøg, om jeg og kan have mit tarvelige Udkomme; kan jeg ikke dette, saa kommer jeg til at flytte igjen, uagtet enhver Flytning kan ansees for det samme som at udstaae en Ildebrand; dog, lad mig ikke lægge nye og store Planer, ingen veed jo, om Herren kommer og siger: »Saavidt og ikke længer«. Vist er det, at en fattig Candidat eller fattig Præst er neppe tjent med Hedensted Kald; thi kommer privat Gjeld til at trykke i Forening med dette Embedes eget Trykning, saa vorder Præsten i al Velærværdighed med sin samtlige Familie sønderknuset.

Midt under alskens Bekymringer var jeg i Horsens den 30. Sept. for at købe mig et Par Heste. Da jeg om Aftenen stod færdig at reyse hjem, kommer en mig bekendt Sognemand ind til Gjæstgiver Petersen, hvor jeg logerede, og gratulerede mig. Jeg vidste ikke, hvad denne Hilsen monne betyde, førend han lægger til, at jeg var bleven Præst i Vallenbæk tæt ved Kjøbenhavn. Jeg løb strax hen i Klubben og bad at se Collegial Tidende. Manden havde sagt Sandhed; jeg velsignede i mit Hjerte Kongen og hans Raad, og takkede Gud, som altid er tilstede, naar Nøden er størst.«

Det maa have været en saare tung Sten, der faldt fra Hr. Rafns Hjerte, da han i Collegialtidenden læste sin Udnævnelse til Sognepræst for »det lille gode Kald Val-

lensbæk, strax ved Kiøbenhavn«, thi én Gang til aander han sin Taknemmelighed ud i de Ord! »Naar Nøden og Udsigten er tungest og størst, saa er Hjælpen fra Gud nærmest.« — Den »Nød«, der knugede ham og gjorde sit til at »knække« hans »ellers muntre Lune«, hidrørte ikke blot fra den ulyksalige Feiermannske Gjæld, der havde hvilet som et Kors paa Hr. Holm og faaet baade Laurberg og Rafn selv til at »indgive Jeremias Klager« — men ogsaa fra adskillige andre Omstændigheder. Præstegaards-Jorderne (ca. 100 Td. Land) vare »maadelige i Almindelighed, skarpe og sandige . . . Naar vor Herre vil lade regne strømmevis, bære de temmelig godt til, men kommer lang Tørre og Varme, saa er Avlen maadelig«. Smaarenten var vanskelig at faa ind, da de fleste Beboere »kunne fortære det Meste selv, og det Lidet, de levne, skal afsted til Horsens eller Weile for at give en lille Contant til Kaffe o. s. v.« »Undertiden kan man dog ved jævnlige Erindringer bringe det saavidt, at man faaer sine Paaskeæg til Juul«. »Foræringer vanke ingen af, uden det skulde skee ved Confirmant-Undervisningen; de love for det Meste godt, men de blive borte.« Hvad Hr. Rafn følte som den værste Byrde i sin korte Embedstid her var dog Enkepensionen: nemlig $9\frac{1}{2}$ Td. Rug, 6 Td. $7\frac{7}{8}$ Skp. Byg, 9 Tdr. $7\frac{3}{4}$ Skp. Havre, betalte efter Kapitelstaxt, $\frac{1}{8}$ Del af Smaarenten, »som hæves af 5 gode og sikre Steder i Hedensted Bye, og endelig 20 Rd. 12 Sk. Sølv til en ikke saa fattig, men velfornem Enke i Horsens !!!« Til Afsked samler han sit Indtryk af Hedensted-St. Dalby i disse Ord: »Ergo: Præsten maa i dette Embede slide for at give de Andre Havren, og selv maa han æde Halmen.« — Senere var Hr. Rafn Præst i Vallensbæk, indtil han 1841 entledigedes. Han døde i Kjøbenhavn 1862.